

----- ล่องคลองแสนแสบแบบใสๆ ใน "มีนบุรี" -----

นำเสนอเมื่อ : 23 ก.ย. 2552

คลองแสนแสบสภาพสดใสที่มีนบุรี

มองเห็นคลองแสนแสบที่ไร ก็นึกภาพไม่ออกทุกทีว่าไอชัวกับอีเรียมแห่งทุ่งบางกะปิจะลงไปเล่นน้ำในคลองกันได้อย่างไร ด้วยความที่มันขวางหาสนิทเสียจริง แต่มีคนพูดให้ฟังบ่อยๆว่า อย่าเพิ่งเอาภาพที่เห็นมาตัดสินว่าคลองแสนแสบจะหาสนิทไปทั้งสาย เพราะคลองแสนแสบน้ำใสๆ มีปลาแหวกว่ายสำราญใจนั้นก็มีให้เห็น แถมอยู่ในกรุงเทพฯ เสียด้วย แต่เป็นกรุงเทพฯ ชนนอกที่ "มีนบุรี" นั่นเอง

สำหรับเมืองมีนบุรีนั้น มีความเป็นมาที่ยาวนาน และยังเป็นเมืองสำคัญในอดีตอีกด้วย โดยแต่เดิมในสมัยรัชกาลที่ 5 นั้น ทรงโปรดเกล้าฯ ให้รวมเอาท้องที่อำเภอคลองสามวา อำเภอแสนแสบ อำเภอเจียรดับ และอำเภอหนองจอก รวมเป็นเมืองเดียวกันและมีฐานะเทียบเท่าจังหวัด ชานานามว่าเป็น "เมืองมีนบุรี" ซึ่งหมายถึงเมืองปลา เพื่อให้คู่กับเมืองธัญบุรี หรือเมืองขวานนั่นเอง

ความเป็นธรรมชาติที่ยังมีในกรุงเทพฯ

แต่มาภายหลังได้มีการยุบท้องที่เมืองมีนบุรีลงให้เหลือฐานะเป็นเพียงอำเภอ และต่อมาเมื่อได้มีการรวมจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรีเข้าด้วยกัน อำเภอมีนบุรีก็เปลี่ยนฐานะมาเป็นเขตมีนบุรีอย่างในปัจจุบัน

เราเคยเรียนรู้เรื่องราวของเมืองมีนบุรีมาก่อนที่ "พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเมืองมีนบุรี" ซึ่งตั้งอยู่ภายในบริเวณสำนักงานเขตมีนบุรี ในอาคารไม้ยกพื้นหลังใหญ่ ซึ่งเคยใช้เป็นศาลาว่าการเมืองมีนบุรีมาก่อน แต่ปัจจุบันอาคารหลังนี้ได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานของกรมศิลปากร และใช้เป็นพิพิธภัณฑ์ให้เราได้เข้าไปชมกัน

อาคารพิพิธภัณฑ์เมืองมีนบุรี ในสำนักงานเขตมีนบุรี

ภายในพิพิธภัณฑ์แบ่งเป็นห้องต่างๆ บอกเล่าเรื่องราวแต่ละอย่าง เช่น ประวัติศาสตร์การตั้งเมืองมีนบุรี เขตมีนบุรีในปัจจุบัน ส่วนจัดแสดงเฉลิมพระเกียรติที่มีเกาอี้ที่ประทับของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เมื่อคราวที่พระองค์เสด็จมาเยือน ตั้งจัดแสดงไว้

นอกจากนี้ก็ยังมีส่วนการแสดงเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ในอดีตของผู้คนในย่านนี้ ทั้งเครื่องมือเกี่ยวกับการเกษตร เครื่องมือจับปลา รวมไปถึงชาวของไบนานเรือขนทราย ไทศัพท นาฬิกา พัดลมหน้าต่างโบราณๆ อีกด้วย

ข่าวของที่จัดแสดงภายในพิพิธภัณฑ์เมืองมินบุรี

เดินชมข่าวของเหล่านี้ไปแล้วฉันก็ไปสะดุดกับช่องเล็กๆบนพื้นอาคาร ที่มีขนาดให้คนพอลอดลงไปได้ ที่แรกนึกว่าเป็นของระบายอากาศจากใต้ถนนเบื้องล่าง แต่ที่ไหนได้ ช่องเล็กๆนี้กลับเป็นช่องทางลงไปยังคุกซึ่งอยู่ใต้ถนนของอาคาร เคยใช้ขังนักโทษเมื่อในอดีตที่ยังเป็นเมืองมินบุรีอยู่นั่นเอง

ได้รู้เรื่องราวประวัติศาสตร์คร่าวๆ ของเมืองมินบุรีกันแล้ว คราวนี้ไปดูบรรยากาศโดยรอบกันบ้างดีกว่า จากสำนักงานเขตเราเดินข้ามฝั่งถนนมายังสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ ร.9 ซึ่งด้านหลังสวนอยู่ติดกับคลองแสนแสบ

ศาลเจ้าเจิวตี้เหล่าเอี้ย

สำหรับประวัติของคลองสายนี้คร่าวๆ ก็คือ คลองแสนแสบเป็นคลองที่ขุดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 3 เพื่อเป็นเส้นทางเดินทัพไปทำสงครามกับญวน เป็นการขุดเชื่อมคลองหลายๆแห่งเข้าด้วยกัน ตั้งแต่บริเวณวัดสระเกศ ภูเขาทอง ไปจนถึงบางปะกง ฉะเชิงเทรา เพื่อให้สะดวกต่อการเดินทาง และยังมีประโยชน์ต่อเนื่องในการคมนาคมมาจนถึงปัจจุบัน และเส้นทางคลองแสนแสบนี้ ก็เคยเป็นเส้นทางเสด็จประพาสของรัชกาลที่ 5 รวมถึงสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯก็เคยเสด็จล่องคลองแสนแสบนี้ด้วยเช่นกัน

สำหรับชื่อที่มาของ "คลองแสนแสบ" นั้น ส่วนมากจะเชื่อตามคำบันทึกของนายดี.โอ.คิง นักสำรวจชาวอังกฤษที่บันทึกไว้ว่า "...คลองนี้ยาวถึง 55 ไมล์ เชื่อมนครกรุงเทพฯกับแม่น้ำบางปะกง...คนพื้นเมืองเป็นคนเชื่อไสยมาเลย...ไม่ว่าพวกเขาจะทำอะไรอยู่ มือข้างหนึ่งจะต้องไขปัดขลุ่ยเสมอ..." จึงเป็นที่มาของชื่อแสนแสบ เพราะขลุ่ยจะเจอะเจอนองแสบไปทั้งตัว

ตลาดเก่ามินบุรีที่วันนี้เป็นตลาดร้าง

แต่มีที่มาอีกอย่างหนึ่งที่กล่าวไว้น่าสนใจว่า คำว่าแสนแสบนั้นน่าจะมาจากภาษามลายูมากกว่า เพราะเมื่อมีการขุดคลองนี้ขึ้น ก็ได้มีการอพยพคนจากทางใต้มาอาศัยอยู่แถบนี้กันมาก และคนมลายูก็เรียกคลองสายนี้ว่า "สุโหลงแซนแญบ" หรือคลองที่เจียบสงบ โดยสุโหลงแปลว่าคลองหรือแม่น้ำ และแซนแญบหมายถึง เจียบสงบ ต่อมาจึงเรียกเพี้ยนกันไปเป็นแสนแสบ

ในมินบุรีนี่เองที่ทำให้ฉันเริ่มเห็นภาพคลองสวยน้ำใสแทนภาพคลองดำน้ำเน่า แม้จะน้ำไม่ใสแจ้วราวกับกระจก แต่ก็ต้องถือว่าคุณภาพน้ำบริเวณนี้อยู่ในขั้นดี วิตได้จากภาวที่มีปลาผีเสื้อมีชีวิตอาศัยอยู่ได้ ริมน้ำยังมีชาวบ้านลงทอดแห ยกยอจับปลา ยังมีคนลงแหกวายอยู่ในคลอง ก็ต้องถือว่าน้ำในคลองนี้ยังมีคุณภาพดีอยู่ หากเทียบตนคลองกับปลายคลองแล้วก็แทบไม่น่าเชื่อว่าเป็นคลองสายเดียวกัน

บรรยากาศในตลาดเก่ามินบุรี

และในช่วงต้นปีหน้า ทางเขตมินบุรีเขาก็มีโครงการจะทำตลาดน้ำเมืองมินบุรีอยู่ในคลองแสนแสบ บริเวณสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ ร.9 แห่งนี้ ก็เชื่อว่าคงดึงดูดให้หลายๆคนมาท่องเที่ยวภายในเขต ชมคลองแสนแสบสวยๆ ในบรรยากาศดี ๆ กันมากขึ้นแน่นอน

ว่กันเรื่องคลองมาเสียยาว เกือบลืมพาไปเที่ยวเสียแล้ว เราเดินเท้าจากสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ ร.9 มาทางตลาดมินบุรี แล้วเดินข้ามสะพานมายัง "ศาลเจ้าเจิวตี้เหล่าเอี้ย" ศาลเจ้าเล็กๆ แต่งงดงาม และเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในย่านนี้

บริเวณด้านหลังศาลเจ้านั้น เป็นที่ตั้งของ "ตลาดเก่ามินบุรี" ตลาดเก่าแก่อยู่วรรวมร้อยปีริมคลองแสนแสบที่เคยเป็นแหล่งค้าขายคึกคักในอดีต บริเวณนี้เป็นตลาดขนาดใหญ่กว่า 200 ห้อง และไม่ได้มีขนาดเป็นห้องแถวไม้ริมน้ำเหมือนตลาดเก่าอื่นๆที่เราเคยเห็นกันบ่อยๆ แต่ตลาดห้องแถวที่นี้เป็นห้องแถวก่อด้วยอิฐไม่ฉาบปูน สร้างเป็นแถวยาวเรียงกันเป็นล็อกๆ

มัสยิดกมลาอุลอิสลาม หรือสุเหร่าทรายกองดิน

แต่ตอนนี้บรรยากาศของตลาดเก่ามีนบุรีกลายเป็นตลาดร้าง เพราะหลังจากเกิดเหตุการณ์ไฟไหม้ครั้งใหญ่ในปี พ.ศ.2538 ความเสียหายและความหวาดกลัวให้แก่ประชาชนในตลาดเป็นอย่างมาก หลายคนจึงไม่อยากพักอาศัยอยู่ที่เดิม ต่างพากันย้ายออกไปอยู่ที่อื่น ปิดบ้านไว้อย่างเดียว เว้นเวียนมาดูแลบางเป็นครั้งคราว ทำให้ภายในตลาดที่เคยคึกคักหลงเหลือแต่เพียงฐานขายของชำ 3-4 ฐาน และมีผู้คนอาศัยอยู่กันบางตา ส่วนตัวตลาดก็โดยายไปเปิดที่ใหม่บริเวณฝั่งตรงข้ามคลองแสนแสบ เรียกชื่อตลาดใหม่มีนบุรี

แม้จะเป็นตลาดร้าง แต่ฉันว่าที่ตลาดเก่ามีนบุรีนี้ก็ดูมีเสน่ห์ไปอีกแบบ เดินชมบรรยากาศของห้องแถวกออิฐนี้ไปสักพักก็ชักเริ่มรู้สึกอวลไปกับเดินอยู่ในเมืองจีน นี่ถ้าเปลี่ยนจากหลังคาทรงกระเบื้องเป็นหลังคากระเบื้องแบบจีน และมีสะพานอิฐโค้งข้ามคลองเสียหน่อยก็ใช่เลย นอกจากนั้นที่นี่ยังมีเป็นฉากถ่ายหนังถ่ายละครหลายๆเรื่อง โดยเฉพาะเรื่องผีๆ เพราะบรรยากาศของตลาดบางสวนก็ดูเจี๊ยบส่งดีเอาเสียจริงๆ

ผลิตภัณฑ์น้ำพริกนาขานิดจากบ้านตาลเดี่ยว

ถ้ารูปตลาดเก่าเป็นที่ระลึกไปพอสสมควร คราวนี้ก็ใช้เวลาสัมผัสคลองแสนแสบกันอย่างใกล้ชิดกันแล้ว โดยจากบริเวณตลาดเก่า เราจะลงเรือล่องไปชมมัสยิดกันต่อ การนั่งเรือในคลองแสนแสบบริเวณนี้ไม่ต้องก้มหน้าก้มตาหรือเอามือคอยบังกัวน้ำกระเซ็นมาโดนแต่อย่างใด เพราะอย่างที่บอกแล้วว่าน้ำในคลองบริเวณนี้ไวใจใส สองข้างทางระหว่างนั่งเรือก็ยังได้ชมบ้านเรือนริมน้ำสลัดกับต้นไม้ใหญ่ร่มครึ้มเป็นระยะๆ สังเกตว่าหลายๆบ้านจะทำการขังเลี้ยงปลา และมีขนาดใหญ่สำหรับจับปลา แสดงให้เห็นว่าลำคลองบริเวณนี้ยังคงสะอาดจริงๆ

ใช้เวลาไม่นานนักเราก็มาถึง "มัสยิดกมลาอุลอิสลาม" หรือที่ชาวบ้านมักเรียกกันว่า "สุเหร่าทรายกองดิน" การก่อตั้งมัสยิดแห่งนี้เป็นขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 3 โดยชาวอิสลามที่มาจากไพร่ทาสตั้งแต่มุสลิมเริ่มขุดคลอง แต่ในสมัยนั้นจะใช้บ้านของคหบดีมุสลิมเป็นสถานที่ประกอบกิจการทางศาสนา และต่อมาได้มีดำริจะสร้างมัสยิดขึ้นใหม่ในสมัยรัชกาลที่ 5 ชาวบ้านได้นำทรายกองใหญ่มาถมไว้เพื่อเตรียมก่อสร้าง เป็นช่วงเวลาเดียวกับที่รัชกาลที่ 5 เสด็จประพาสมามายังบริเวณนี้ พระองค์ทรงทอดพระเนตรเห็นก็ทรงตรัสถามว่ากองทรายไวบนดินทำไม เมื่อทรงทราบคำตอบก็โปรดพระราชทานทรายสำหรับก่อสร้างมัสยิดเพิ่มเติมให้ด้วย ชาวบ้านจึงเรียกกันต่อมาว่าสุเหร่าทรายกองดิน

ตลาดเก่าหนองจอก

จากนั้นเรลงเรือกันต่อไปยัง "ชุมชนชะมะมันร่วมพัฒนา" ที่นี่เราจะได้ซื้อของฝากเล็กๆน้อยๆ แต่อร่อยลิ้นอย่างน้ำพริกปลาดุกฟู น้ำพริกเผากุ้ง น้ำพริกปลาหาง น้ำพริกตาแดง น้ำพริกกุ้งกรอบ น้ำพริกรวมมิตร ฯลฯ รวมถึงของกินเล่นอย่างกล้วยหยี กล้วยซิฟ กล้วยสมุนไพโร โดยทั้งหมดนี้เป็นฝีมือของกลุ่มแม่บ้านตาลเดี่ยว ที่ร่วมมือกันเป็นกลุ่มเล็กๆผลิตอาหารและขนมต่างๆเพื่อเป็นรายได้เสริม กลุ่มแม่บ้านคอนเฟิร์มมาว่า น้ำพริกต่างๆเหล่านี้ไม่ใส่ผงชูรสและไม่ใส่สารกันบูด และฉันรับรองว่าอร่อยถูกลิ้นแน่นอน

เรา มาปิดท้ายเส้นทางท่องเที่ยวเกี่ยวกับ "ตลาดเก่าหนองจอก" ตลาดห้องแถวไม้ริมน้ำที่กำลังโรยรา แต่ก็ยังมีเสน่ห์ที่น่าชมไม่น้อย ในตลาดมีร้านยาจีน ยาสมุนไพร ร้านขายของชำของไชยสารพิศอดอย่าง หรือหากไม่ต้องการซื้ออะไรก็แค่เข้ามาเดินเล่นชมบรรยากาศเก่าๆ เก็บภาพประทับใจของสายน้ำคลองแสนแสบ ที่ไม่แสบเหมือนชื่อเลยสักนิดที่มีนบุรีแห่งนี้

* * * * *
* * * * *

ติดต่อสอบถามเรื่องเรือท่องเที่ยวได้ที่ คุณพิรพงษ์ ประธานชุมชนชะมะมันร่วมพัฒนา โทร.08-1434-5795 สำนักงานเขตมีนบุรี โทร.0-2540-7901, 0-2540-7160 ต่อ 6687 และกองการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร โทร.0-2225-7612 ถึง 5

-แสนแสน - ชรินทร์ นันทนาคร.

<http://www.oknation.net/blog/print.php?id=366566>